

EPAM EKONOMİ VE POLİTİKA
Araştırmaları Merkezi
İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ

Haftalık Dış Politika ve Ekonomi Bülteni

97. Bülten

İSÜ | İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL

istinye.edu.tr | 0850 283 60 00

[f /istinyeuniv.edu](#) [t /istinyeunivedu](#) [i /istinyeunivedu](#)

Kapak tasarımı öğrencimiz Özenç Kayalı tarafından gerçekleştirilmiştir.

ABD, Biden ile Ne Yapmak İstiyor?

Doç. Dr. Fahri Erenel

Biden, gerçeklerden uzak, kendi hayal dünyasına göre Dünya'yı sıfırlamayı hedef seçerek ABD hegemonyasını yeniden tesis etmek istediği artık netleşiyor. Müttefiklerle, ortaklarla birlikte hareket etmek sözü bir seçim beyanı ve ulusal güvenlik stratejisinde yer verilen parlatılmış ve içi boş bir ifade olarak yer alıyor. Görev süresinin bitimine 3.5 yıl kalan Biden yeniden seçilemeyeceğinin bilinci içinde ABD'yi yeniden tek hakim güç haline getirerek tarihe geçen bir başkan olabilmek için çabalıyor.

Biden, Rusya'yı Avrupa'ya karşı bir hamlede bulunabilmek için olağanüstü zorluyor. NATO'yu harekete geçirebilmek için Rusya'dan askeri bir hamle bekliyor. Ancak, Putin bu tuzağa şimdilik düşmüyor. Askeri açıdan Rusya'yı yenebilmesinin güçlüğü için ekonomik yaptırım, diplomatların sınır dışı edilmesi gibi farklı yollara başvuruyor. Ancak, karşısındaki Rusya, Çin ve İran ve hatta Kuzey Kore duvarının daha da güçlenmesine yol açıyor. Bu ülkelerin arasına aldıkları kararlar ile Türkiye'yi de dahil edebilmek için olağanüstü çaba harcıyorlar.

Biden, ABD ana karasını tehditlerden uzak tutamayacağını net bir şekilde biliyor. Artık, başta terör örgütleri olmak üzere her aktör ABD'yi tehdit edebiliyor. ABD, askeri açıdan her geçen gün artan geri kalmışlığının farkında. Kendi toprakları üzerinde değil Avrupa, Orta Asya ve Uzak Doğu toprakları üzerinde oyunlar oynayarak tehditleri kendi topraklarından uzak tutmak ve aslında yeniden yapılanmak için zaman kazanmak istiyor.

Trump'ta bunun farkındaydı ve ABD'nin yeniden hegemonik güç olabilmesi için birçok girişimde bulundu. Ancak, yeterli olmadı. Artık, dünya eski dünya değil, tehditlerle yaptırımlarla yön verilecek bir dünya yok karşılarında.

Türkiye, bu yön vermeye karşı çıkan ne ilk ve ne de son ülke olacaktır. En zayıf zamanında verdiği bağımsızlık mücadelesi ile yenilmez armada olarak belirtilen İngiltere başta olmak üzere Fransa ve onların vekilleri Yunanistan gibi sözde devletleri yerin dibine sokan Bir Türkiye var karşılarında. Aynen Rusya'ya karşı uyguladıkları her yönden baskı politikası ile Türkiye'yi de Rusya gibi bir hata yapmaya zorluyorlar. Bu hata karşılığında Türkiye'ye müdahale için kamuoyu oluşturabilmeyi amaçlıyorlar. Ve aynen Rusya'ya olduğu gibi son tahlilde Türkiye'ye karşı müdahale için NATO'yu devreye sokabilmeyi planlamış bile olabilirler.

ABD'nin yeni dünya düzeninde müttefik olarak Türkiye'ye yer yok gibi görünüyor.Yapılan hamleleler ve güç aktarımı Romanya,Bulgaristan ve Yunanistan,Girit Adası ve Kıbrıs hattının NATO'nun yeni doğu sınırı olarak belirlenmekte olduğunu gösteriyor.ABD,NATO üyelerine Türkiye'yi güvenilmez bir ülke olarak gösterebilmek için yoğun çaba harcıyor.Haziran 2021 'de ki NATO Liderler zirvesi bu açılardan Türkiye üzerinde baskıların hissedilir ölçüde artabileceği bir sürecin başlangıç noktası olacak gibi görünüyor.NATO 2030 vizyonunda Türkiye'nin yer almaması için gayretler giderek artıyor.

ABD,CAATSA yaptırım kararı ile hasım ilan ettiği Türkiye'ye karşı farklı yaptırım kararlarını devreye sokması beklenmelidir.Soykırım kararını,F-35'ten resmi olarak çıkarılma kararını,Trakya sınırımızın hemen dibinde Dedeağaç'ta üs oluşturmayı,16 milyon dolar karşılığında Bulgaristan'da sayısı 2500 ile 5000 arasında değişecek şekilde 4 askeri üs tahsisi ve Bezmer hava üssünün kapasite itibari ile giderek genişletilmesini,NATO'nun en büyük tatbikatlarından birinin Romanya'da yapılmasını Türkiye'yi çevreleme ve artık hasım olarak gördüklerinin bir işareti olarak öngörmek gerekir.ABD savaş gemilerine Bulgaristan bayrağı takarak Karadeniz'e geçişi Montrö'yü delmenin bir yolu olarak görülüyor ve deneniyor.

Yeni soğuk savaş şimdilik Karadeniz merkezli olarak yaşanıyor.ABD,Türkiye'yi bu savaşta bir NATO ülkesi olarak değil,aldığı karara uygun bir şekilde hasım olarak görüyor.Şimdilik hasım diyor,bir süre sonra düşman derse şaşkırmamak gerekir.Hatırlayalım bu noktaya gelen kadar önceden "ne dost ne de düşman" olarak tanımlanıyorduk.

Doğu Anadolu'da İç Güvenlik Vilayetleri

Prof. Dr. Anıl Çeçen : Ankara Kalesi-280

Türkiye Cumhuriyeti beş kıtadan oluşan dünya yapılanmasının tam ortasında bulunan üç kıtanın arasında yer alan merkezi bir devlettir. Bu nedenle dört bir yanda meydana gelen siyasal olaylar ve gelişmelerin doğrudan etkilediği bir jeopolitik konuma sahip bulunmaktadır. Bu yüzden üç büyük kıta üzerinde yer alan ülkelerdeki gelişmelerin doğrudan, uzaktaki Amerika kıtasında ortaya çıkan gelişmelerin ise dolaylı olarak etkilediği bir yapısal özelliğe sahip bulunmaktadır. Ülkeye kuş bakışı olarak baktığımız zaman, doğu-batı ve kuzey-güney ekseninde gündeme gelen her türlü hareketten doğrudan etkilenen bir durumun, Türklerin ülkesini her zaman için etki altına aldığını ve zaman içerisinde kıtalardaki gelişmeler doğrultusunda yönlendirmeye yönelik bir baskı yarattığı artık herkesin gördüğü bir siyasal gerçeklik olarak dünya kamu oyununa yansımaktadır. Dünya tarihi incelendiği zaman Asya-Afrika ve Avrupa kıtalarının bir araya geldiği merkezi konumda, Türkiye hem fazlasıyla etkiye açık bir siyasal ortamı yaşamakta hem de bu durumun ülke işlerine yansımalarının getirdiği sorunlarla da uğraşmak zorunda kalmaktadır.

Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında batılı ülkelerin ülkenin batısı ve güneyinde harekete geçmesi ve daha sonra da bu duruma ek olarak Sovyetler Birliği'nin hem Kuzey hem de Doğu Anadolu üzerinden merkezi imparatorluk konumundaki Osmanlı Devleti'nin yerini alan Türkiye Devleti'nin dört bir yandan saldırı tehlikesi ile karşı karşıya kaldığı bir aşamada, ülkenin kurtuluşunu hedefleyen bir çıkış rotası çizerken Türkiye'nin fazlasıyla zor bir durumda kaldığı görülmektedir. Dünyanın önde gelen dört büyük devletinin Osmanlı dönemi sonrasında yıkılan imparatorluğun topraklarını paylaşmaya yöneldiği bir aşamada, Türkiye dört bir yandan ülke tam anlamıyla bir kuşatma altına alındığından, çıkış için bir dayanak noktası aranmış ve bunun belirlenmesinden sonra da Türk devleti hızla ülkeyi saran dört kutuplu işgal senaryolarından kurtulabilmeyi başarmıştır. Türk Devleti'ni kuran Kuvayı Milliye hareketinin yönetici kadrosu, kurucu önder Mustafa Kemal'in tercih ve kararları yönünde hareket ederek, tam bağımsızlığı getiren büyük zafere giden yolda üç cepheli bir stratejiyi öncelikli olarak uygulamıştır. Ülkenin dört bir yandan sıkıştırıldığı noktada yeni Türkiye'nin kurucuları önceliği doğu cephesine vermişler ve bu noktada ülkenin doğusundaki sınır komşusu olan Gürcistan ile Ermenistan gibi küçük bölge devletleri ile olan ihtilafli durumları çözerek ve bu iki devlet ile barış sözleşmesi imzalayarak, Türkiye doğu cephesindeki karışık durumları çözmüş ve yeni ortaya çıkan büyük komşusu Sovyetler Birliği ile sınır komşusu

konumuna gelmiştir. Türkiye böylece doğu cephesine öncelik vererek yola çıktığı aşamada doğu sınırına sırtını dayama olanağı bularak , esas saldırının geldiği batı cephesine doğru yüzünü dönme şansını elde etmiştir.

Anadolu yarımadasının saldırı ve işgale açık dört yönünü sıraya koyan Kuvayı Milliye yönetimi , o dönemde dünyaya egemen olan batı emperyalizmine karşı esas savaşı vererek direnmiş ve bu nedenle de yüzünü batıya dönerek emperyalizme karşı ulusal savunma stratejisini çizmiştir.Batı Anadolu'da, batılı emperyalist güçlerle tam bir hesaplaşmaya giderek sorunu kendi içinde çözmeyi hedefleyen Ankara yönetimi,yola çıkarken önce doğu cephesindeki komşuları ile hesaplaşarak onları bir anlaşma aşamasına getirmiştir. Daha sonraki aşamada ise Fransa ve İngiltere ile karşı karşıya gelebilmenin hazırlıklarını tamamlayarak, ulusal kurtuluş savaşında Orta Doğu'nun yanı başında yer alan Güneydoğu cephesinde savaşmıştır.İtalyanların Antalya'ya gelmesiyle birlikte Adana-Antalya hattında bir güney cephesi oluşturularak devreye sokulmuştur. Doğu cephesinde başlatılan emperyalizme karşı direniş mücadelesi, ikinci aşamada Güneydoğu bölgesine yansıtılmış ve Ortadoğu ile iç içe geçmiş bu bölgede İngiltere ve Fransa gibi iki büyük batılı emperyal ülkenin önü kesilmiştir.Cepheler halinde sürdürülen ulusal kurtuluş savaşında son cephe olarak batı Anadolu hazırlanmış ve burada da Yunan ordusunun İzmir'e çıkışı sonrasında, bu ülkenin arkasındaki güç olan İngiltere ve onun yavrusu konumundaki Yunanistan ile de tam anlamıyla bir hesaplaşma içine girilerek, emperyalizm ile son bir çatışma büyük saldırı olarak hazırlanmış ve savunma amaçlı saldırı uygulaması ile düşman orduları denize dökülerek , Misak-ı Milli sınırları içinde ilan edilen ulus devletin bağımsızlığı elde edilmiştir .

Osmanlı imparatorluğu yedi asır boyunca merkezi alan devleti olarak hep sınırları dışında savaşmış ve böylece dünyanın merkezi bölgesinde,Balkanlar'dan Kafkas'lara , Karadeniz ve Kırım'dan Mısır ve Libya'ya kadar olan geniş alanlarda savaşarak ayakta kalabilmiştir.Üç kıta arasında yer alan orta dünyanın en merkezi yerinde egemen bir konuma sahip olan Türkiye Cumhuriyeti'nin bu kadar kritik bir konuma sahip olması yüzünden , bulunduğu yerde çok ciddi bir güvenlik sorunu vardır .Bu çerçevede Türkiye kendi savunmasını ulusal sınırları içinde değil,sınır ötesi alanlardan başlayarak kurmaktadır. Osmanlılar yedi yüz yıl bu merkezi alanda egemen bir güç olarak ayakta kaldıkları zaman, sürekli olarak sınırları dışındaki alanlarda savaşmışlardır. Asya ya da Avrupa'da ortaya çıkan büyük devletler kendi egemenliklerini merkezi alana taşımaya girişmektedirler. O zamanda eskiden Osmanlı devletine saldırdıkları gibi , son yüz yıllık dönemde de onun yerini alan Türk Devletine saldırı yapmaktan geri kalmamaktadırlar. Asyalı güçler merkeze gelirken Doğu Anadolu'yu,Avrupalı

güçler de Batı Anadolu'nun topraklarını işgale kalkışmışlardır. Araplar güneyden gelerek Anadolu topraklarına girmeye kalkışırken,Ruslar'da Osmanlının son dönemlerinde Kafkaslar'dan Doğu Anadolu'ya giriyor ya da Tuna nehrini geçerek hemen Trakya topraklarına yönelik işgal hareketlerini gündeme getiriyorlardı. Osmanlı ya da Türk topraklarına yönelen işgal girişimleri ya da saldırıların ülke savunmasını zorunlu kıldığı bir durumda,bu savunmanın dış saldırıların önünü kesmek üzere sınırların ötesinden başlatılması ve düşman birliklerinin sınırlardan içerilere girmesi gibi tehlikeli bir durumun öncelikle sınırların dışında kalan yerlerde önlenmesinin gerektiği dikkate alınır,sa, o zaman ülke savunmasının daha güçlü bir direniş duvarı ile dış müdahalelere karşı vatanı koruma doğrultusunda gerçekleşmesi sağlanmaktadır .

Selçuklu imparatorluğu ile başlayan, Osmanlı Devleti ile devam eden ve bugün de Türkiye Cumhuriyeti çatısı altında sürdürülen merkezi alan savunması konusunda geçmişte yaşanmış olan olaylar,bugün için anlam taşıyan dersler vermektedir.Hala ülke işgali peşinde koşan emperyalist devletler komşularını işgale yönelirken, bu gibi saldırgan haydut devletlere karşı harita üzerinde yer alan bütün dünya devletlerinin kendini koruma hakkı vardır.Her devlet diğer devletlerin saldırı ihtimaline karşı kendini savunma noktasına geldiğinde, sınır ötesi savaşları ve savunma girişimlerini hatırlamak zorundadır.Atatürk batı cephesi savunmasından sonra Truva'nın intikamını aldık derken, yüzlerce yıllık bir farklılığa sahip olan iki olayı birlikte değerlendirerek, ülke için genel anlamda bir değerlendirme yapma hakkını kendisinde görüyordu.Osmanlı Devleti son döneminde sınır ötesi savaşlar yolu ile milli sınırlarını koruyamaz bir noktaya geldiği için, sınırlarını tam olarak koruyamamış ve bu olumsuz durumun sonucu da ülke sınırlarının ciddiye alınmaması gibi bir durumu gündeme getirmiştir.

Osmanlı kendi sınırlarını koruyamadığı aşamada çöküşe geçmiş ve geride kalan ülke ahalesinin büyük çoğunluğu milli savunmaya yönelerek dışarıdan gelerek içeriye girmeye yönelen emperyalist işgal girişimlerinin önünü kesme girişimlerinde, yeterince etkili bir sonuç elde edememiştir. Selçuklu ve Osmanlı girişimlerinin getirdiği bu gibi dersler, yeni kurulan merkezi devletin ulusal sınırlar ile birlikte iç güvenlik sınırlarını da dikkate alması gerektiğini göstermiştir.

Milyonlarca kilometre karelik bir imparatorluğun geri çekilmesiyle başlayan yeni dönemde düşman orduları bütün Osmanlı sınırlarını delik deşik ederek ve merkezi ülkenin başkentine kadar gelerek İstanbul'u hem işgal altına alıyorlar hem de yeni imparatorluğun adımlarını atıyorlardı. Birbiri ile kavga eden büyük devletlerin çoğu yeni bir yaklaşım içinde sahip oldukları alanın kontrolünü ele geçirmek amacıyla, ülke içinde bazı yerlerin konumunu bölgesel gelişim çizgisi

görünümünde farklı boyutlarda değerlendirmesini yapabilmektedirler .Yeryüzü haritasında yer alan her devletin devletlerarası alan çekişmelerinde kendini kurtarabilmesi için sınır ötesi ve sınır içi güvenlik çalışmalarının bir bütünsellik içinde birlikte düşünülmesi , bazan gelecek kuşakların var olan toplu birikimin dışında kalmasına yol açabilmektedir.Bu noktada insanların hedefi önem taşımakta ve hedef ortaklığı içindeki devlet yapılanmaları ile sonucu belirleyici bir çizgide stratejik yapısı önceden belirlenmiş toplu savunma girişimlerinin içinde gerektiği gibi toplum, kamu kurumları ,sosyal kuruluşlar ve insanlar yer alabilmektedirler .Bu doğrultuda konu genel olarak ele alındığında her devlet ya da toplumun sahip oldukları kamusal alan içinde var olan yapıların korunması , değişken durumları dikkate alan bütünleştirilmiş bir kamu güvenliği planlaması ile sağlanabilmektedir. Her devletin kendine göre kamu güvenliği anlayışı olduğu için, değişen durumlara ve farklı ortamlara dayalı olarak ülkelerin kamu güvenliği alanlarında gelecekteki gelişmelere göre birbirinden çok farklı yaklaşımların öne çıktığı ve zaman içerisinde gelişerek yeni durumlara uygun düşen bir biçimde eskisinden çok farklı bir düzeyde,kamusal alanın güvenliği ile ilgili sorunların çözüme kavuşturulmaya çalışıldığı görülmektedir .

Genel olarak toplumların ve devletlerin var olma durumları ile geleceğe yönelik olarak devamlılığının sağlanmasında istikrarlı bir biçimde kurumlaşabilmek amacıyla kamu düzenleri vazgeçilmez bir biçimde öneme sahiptir . Böylesine bir düzenin var olabilmesi ve süreklilik içinde devamlılığının sağlanması, kamu güvenliği meselesi olarak her devletin omuzlarına yüklenmiş olan bir sorumluluktur.Kişilerin kendilerini güvende hissedebilmeleri için içinde yaşadıkları sosyal yapılar ile yakınlaşmaları ve belirli bir süre içinde toplum ile ortak bir çizgide entegrasyona gidebilmeleri için devlet gibi üst yapılanmaların planlı bir örgütlenme içinde olmaları gerekmektedir. Toplumsal yapıların zaman içinde çözülmeleri ve entegrasyona yönelen bir bütünleşme içinde varlıklarını koruyabilmeleri için, kamu güvenliği sorununun gerçek koşullara uygun bir yönde çözüme bağlanarak geleceğe yönelik bir kurumlaşma çizgisinde hareket edilmesi gerekmektedir.

Her ülkede devlet ve toplum düzenleri var olan hukuk düzeni içinde ele alınmakta ve bu düzenler aracılığı ile resmen tanınmış olan hak ve özgürlüklerin uygulama alanında gerçeklik kazanmalarına yardımcı olunmaya çalışılmaktadır.Bu çerçevede hak ve özgürlükleri düzenleyen kamu hukuku ile, her ülkede var olan kamusal düzenlerinin bütünleşmesi için çaba gösteren dışa açık kamu politikalarına da , karşı dengelerin oluşturulması açısından gerek duyulmaktadır.Hak ve özgürlükler düzenlerinin kamusal alandaki hukuk düzenlerine uygun bir çizgide ele alınmaları, ülkedeki güvenlik şemsiyesini

ortadan kaldırabilir ya da güvenlik düzeninde bazı açıklar yaratarak ülke ve toplumun güvencesizlik çıkmazına doğru gitmesine neden olabilir.Hak ve özgürlüklerin güvenlik düzenleriyle karşı karşıya gelmemesi ve bu doğrultuda paralel düzenlerin alternatif çıkışlar olarak öne çıkması, var olan güvenlik düzenlerinin zarar ya da ziyan görmeden devam etmesini sağlayabilecektir .Bir ülkede toplumsal yaşamın aksamadan yürütülmesi ve kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi için, resmi makamlar tarafından alınması gereken kararlar ve önlemler dizisi bir ülkede güvenlik düzeninin çekirdek yapılanmasını oluşturmaktadır.Bir toplum içinde var olan bütün kazanılmış haklara ve değerlere saygı gösterilmesi ve bunlara yönelik tehditlerin ortadan kaldırılması genel anlamıyla güvenlik olarak tanımlanmaktadır . Bu çerçevede bütün ülkeler ve devlet düzenlerinin devamlılığı için kamu güvenliği vazgeçilemeyecek temel kavram ve bir dayanak noktasıdır.

Güvenlik kavramı öncelikle çeşitli tehditlerin varlığına ya da yokluğuna göre değil ama hukuken tanınmış ve geçerlilik düzeni bulunan varlığı tanınmış hak ve özgürlüklerin korunmasına yönelik bir yönde değerlendirilmesi gereken bir kavramdır . Kazanılmış haklara dönük bir korunma, güvenlik kavramının daha hukuki açıdan ele alınmasını sağlayacak bir konudur.İnsanların toplumsal koşulların ortaya koyduğu düzene uygun bir yönde yaşamak ve yaşarken hak ile özgürlüklerinin sağlayacağı her türlü hareket özgürlüğü yapısında bir konuma sahip olmak da ,güvenlik kavramı ile yakın bağlantılı bir durumdur. Bu doğrultuda bütün devletler kendi kamu düzenlerini ulusal çıkarları doğrultusunda korumakla yükümlüdürler.Devletler öncelikle kendi kurdukları kamu düzenlerine uygun bir tarzda yönetim modelleri gerçekleştirerek ülke ve toplum güvenliğini en iyi olabilecek düzeyde gerçekleştirebilmelidir. Hak ve özgürlükleri esas alan bir yaklaşım içinde olanlar, zamanla devletlerin öncelikle uygulamak zorunda olduğu ulusal güvenlik politikaları ile karşı karşıya kalabilir. Bu gibi siyasal yaklaşımların hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına yardımcı olduğu için kazanılmış hakların normal koşullarda uygulamaya aktarılması engellenebilir , ya da güvenlik uğruna getirilen sınırlamaların ve de benzeri uygulamaların getireceği yeni güvenlik düzeninde , otoriter ya da baskıcı yönetimlere kayılacağından ,anayasal hukuk düzenlerinin bu gibi olumsuz durumlardan etkilenerek insan haklarının güvencelerinin sürdürülemediği gibi karşı çıkışlar gündeme getirilebilmektedir. Ulusal politikaların çıkar çizgisinde ortaya çıkarılıp daha sonraki süreçte refah noktasına kadar getirilmesi, toplum yapısında olumlu gelişmelere yol açacağı için hukuk devletleri çatısı altında her türlü hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmaları kaçınılmaz bir tutum olmaktadır .

Bugün için dünyada geçerli olan ulus devlet yapılanması, en büyük uluslararası örgüt olan Birleşmiş Milletlere üye olan iki yüzden fazla devlete tanınmış olan bir haktır. Bu hak doğrultusunda bütün ulus devletler kendi çıkarlarını ve haklarını korumak durumundadır. Ne var ki , devletlerarası rekabet ve çekişme ortamında her devlet komşu ya da uzaktaki devletlerin içini karıştırabilecek bazı girişimlerde bulunabilirler. Bu nedenle de benzeri saldırılara uğrayan devletlerin kamu düzenlerini bozabilecek bazı tehdit ve saldırılar öne çıkarak, diğer devletlerin ulusal güvenliklerini ortadan kaldırabilir. Ulus devletler açısından ulusal çıkarlar vazgeçilmez değerler olarak yol gösterirler ama uluslararası rekabet ya da ulusal politik senaryolarla hareket edildiği zaman, diğer devletlerin pasif durmaları yüzünden ortaya çıkan tehdit ya da tehlikeli durumların önlenmesi amacıyla her devlet yeni önlemler alarak, kendi kamu düzenini ayakta tutabilecek farklı uygulamalara yönelmek zorunda kalabilir. Ulusal güvenliğini ödünsüz bir biçimde gerçekleştirmek isteyen her ulus devlet kendisini tehdit ve tehlikeli durumlarla karşı karşıya koyan yeni durumların önünü kesmek amacıyla yeni plan, program ya da yasal düzenlemeleri alacağı kararlar doğrultusunda geliştirebilmektedir. Ulusal egemenlik düzenini bozabilecek olaylar aynı zamanda ulusal güvenliği de ortadan kaldırarak çok yönlü çıkmazlarla ulus devletleri karşı karşıya koyabilmektedirler. Ulusal egemenlik sadece kendisini bozan sokak hareketleri ya da gizli kapaklı örgütlenmeler ile değil, aynı zamanda ülkenin bütününe tehdit eden çeşitli siyasal manevralarla da belirlenebilecek bir kavramdır. Ulusal egemenliği bozucu eylemler kamu düzenini bozan girişimlerden daha uzun ömürlü olmakta ve bu doğrultuda bütün devletleri uğraştırmaktadır. Devletin varlığı, ulusun yaşamı ve anayasal düzeyde kurulmuş olan siyasal yapıyı ilgilendiren her türlü girişim ya da gelişme var olan siyasal yapıların kamu düzenlerini bozabilmektedir. İç güvenliğin bozulduğu her aşamada aynı zamanda kamu güvenliği meselesi de bütünüyle tehdit altına girebilmektedir. Bu nedenle ,böylesine olumsuz bir durumda kalmış olan her devlet kendisi için gerekli gördüğü kamu düzenini yeniden kurabilecektir .

Dünyanın yeni gelmiş olduğu bu aşamada geleceğin belirsizliği nedeniyle tüm devletler yarın beklenmedik durumlarla karşılaşabilecek ve bu yüzden de ulusal güvenlik düzenleri tehlike altına girecektir. Büyük devletler bu gibi durumları önceden görerek gerekli olan önlemleri almaktadırlar. Bu doğrultuda anayasalarını değiştirenler, yeni yasal düzenlemeler hazırlayarak hukuk boşluklarını gidermek üzere yeni yapılanmalara yönelenler gibi değişik yol izleyerek bu gibi olumsuz durumlara engel olmak isteyen devletler, kendilerini koruma doğrultusunda yeni uygulamalara yönelebilirler. Özellikle soğuk savaş sonrasında küreselleşme dönemine geçilmesiyle birlikte küreselci emperyalist şirketlerin ve onların dinci ortağı olan tarikatların çıkarları doğrultusunda ulus

devletlerin kamu düzenlerini bozabilecek derecede onları alt kimlikçilik çekişmelerine yönlendirerek ve bir iç savaşa gidecek düzeyde ulus içi gruplar arasında çatışma senaryolarını birbirini izleyen bir yönde uygulama alanına getirdikleri görülebilmektedir.Genel olarak dünya hegemonya planları doğrultusunda büyük devletler küçük ve orta boy ülkelerde çekişirken, sorumlulukları birbirlerinin üzerine atarak bazı iç savaş oyunlarını alt kimlikler üzerinden kışkırtabilmektedirler.Yeryüzünün bütün kıtalarında savaşların çıkartılmasını ve bu doğrultuda silah satışlarının artmasını isteyen tekelci silah şirketleri de bu gibi çatışma senaryolarının önünü açarken, ilgili devletleri tehdit altında bırakan tehlikeli ortamların yaratılmasını açıkça örgütleyebilmektedirler.

Devletler arasındaki rekabet ve çekişme ortamı giderek genişlerken, yeni yeni bazı senaryoların medya ve basın organları aracılığı kamuoyuna yansıtıldığı görülmektedir.Her devlet kendi çıkarları doğrultusunda kendi modeli ve özelliklerine göre bazı değerlere öncelik vermekte ve politikalarını bu doğrultuda geliştirebilmektedir. Devletlerin en üst düzeyde saygı gösterdiği değerler asli değerler olarak öne çıkartılırken , bunların dışında kalan değerler ikinci derece ya da değersiz düşünceler olarak dışlanabilmekte ya damarjinalleştirilebilmektedir. Devletlerin halkını temsil eden insan toplulukları , yaşamın devamı için gerekli olan tüm ihtiyaçları ile ilgili her türlü malzeme ve değer yargısının düzenli olarak sağlanması, kamu düzeni ve güvenliğinin gerektirdiği bir durum olarak görüldüğü aşamada güvenlik konusu ağır basabilmekte ve diğer konular kendiliğinden ikinci planda kalarak güvenlik ile özgürlük arasındaki denge bozulmaktadır .Her zaman için var olmayı ve sağlıklı bir biçimde yaşamını sürdürme noktasında olan bütün insanlar ve organizmalar güvenlikten yana ağırlıklarını koymaktadırlar. Bu gibi olağanüstü durumlarda özgürlükler ikinci planda kalmakta ve kazanılmış hakların sınırlandırılması gibi bir durum ile devletler ya da toplumlar karşı karşıya gelebilmektedirler. Özgürlüklerin ortadan kalkması ya da hakların sınırlanması güvenlik önceliği ile ortaya çıkınca , bu aşamadan sonra demokrasinin var olup olmadığı konusu, siyasal çevrelerin başlıca tartışma konusu haline gelebilmektedir. Ulusal güvenliği tehlikede olan ülkeler daha çok güvenlikten yana tavır ortaya koyarlarken, bu aşamada özgürlüklerin sınırlanması yoluna giderek hızlı bir sonuç alma yoluna da başvurabilirler .

Türkiye'nin içinde bulunduğu merkezi bölgenin geleceği için bir çok siyasal proje bulunması nedeniyle, Atatürk Cumhuriyeti ciddi tehditler altındadır .Bu durum nedeniyle Türkiye özgürlük ve güvenlik dengesinde güvenliğe öncelik veren bir ülke olarak hareket etmek zorundadır.Siyasal gelişmeleri yönlendiren uluslararası gelişmeleri dikkate alarak hareket edecek olan Türkiye önümüzdeki dönemde olumlu gelişmeler karşısında özgürlükçü, olumsuz gidiş durumunda ise

ters bir biçimde güvenlikçi önceliklere yönelecek bir denge devleti olarak hareket etmek durumundadır. Türkiye bir cumhuriyetçi demokrat bir ülke olarak önümüzdeki dönemde demokratik rejime öncelik veren bir güvenlikçi yolu deneyerek, bir orta yol bulabilmenin arayışı içinde olacaktır. Avrupa Birliğinin yanında yer alan bir ülke olarak Türkiye her zaman için özgürlükler ile birlikte demokrasiyi de bir yaşam biçimi ya da siyasal rejim olarak benimsemek zorundadır. Güvenlik ile özgürlük dengesi hukuk devletlerinin terörü önlemek üzere vazgeçilmez ana konusudur .

Türkiye Cumhuriyeti imparatorluk düzeni sonrasında tarih sahnesine çıktığı için geniş bir alanın tam ortasında bir ulus devleti kuruluşuna öncelik verilmiştir. Türklerin ve Müslümanların çoğunluk halinde yaşadığı bölgeler ulusal sınırları oluşturan Misak-ı Milli projesi doğrultusunda bir üniter devlet oluşturulmasına öncelik verilmiştir. Türklerin bir Anadolu bütünlüğü için uğraştıkları bir aşamada, İngiliz emperyalizmi ülkeyi parçalara bölebilmek üzere Sevr Antlaşmasını gündeme getiriyordu. Balkanlar'da başlatılan Balkanizasyon sürecini Anadolu'ya taşıyarak, bu büyük yarımada'yı Balkanlar'da olduğu gibi küçük parçacıklara bölebilmeyen arayışı yapıyordu. Devlet düzenlerinin korunması zorunluluğu beraberinde özgürlüklerin sınırsız kullanılması için çaba gösteren liberal toplum kesimlerini devre dışı bırakıyordu. İngiliz emperyalizmi Anadolu topraklarını parçalamaya yönelirken, Osmanlı sonrasında geride kalmış olan halk kitlelerinin bir ulus devlet çatısı altında toparlanarak üniter bir siyasal kamu düzeni oluşturmaları kaçınılmaz bir noktaya geliyordu. Bir yandan cumhuriyet devleti kurulurken, diğer yandan da eski Osmanlı ahalisi üzerinden Türk ulusu tarih sahnesine çıkartılıyordu. Uluslaşan halk kitleleri üniter yapının getirdiği birlik ve bütünlük yapısını öncelikli olarak kurmak zorunda kalıyordu. Balkanlar'da başlayan parçalanma olgusu Anadolu 'ya taşınırken, bir Sevr haritası çizilerek ülkenin dört bir yanının küçük devletlere bölünmesi ana amaç olarak hedef tahtasına konuluyordu. Türk devleti yeniden kurulurken Sevr haritasına karşılık birleşik bir resmi düzen yapılanmasına dikkat ediliyor ve ilgili antlaşmanın kaldırılması için bu durum hedef noktasına konuyordu .

Türkiye Cumhuriyeti küçük bir Trakya parçası ile birlikte Anadolu yarımadasının bütün bölgelerini içine alan bir yeni ulus devlet olarak kuruluyordu. Yeni devlet üniter bir yapıda kurulduğu için ülkenin doğusu ile batısı ile ya da güneyi ile kuzeyi tek bir hukuki yapılanma çerçevesi içine alınıyordu. Ulus devlet kurulurken tek bir ulusal yapılanma tercih ediliyordu. Diğer alt kimlikli toplum kesimlerinin bir devlet ortaklığı talep eder biçimde öne geçmelerine izin verilmeyerek, imparatorluk düzeninden ulus devlet yapılanmasına doğru bir geçiş hazırlanıyordu. Türk milli bütünlüğü içinde tüm Anadolu'nun birlikteliği

sağlanıyordu. Böylece Anadolu'yu bölerek bu merkezi yarımada'yı paramparça etmek isteyenler emperyalizmin kuklaları olarak öne çıkarak, Anadolu'nun değişik bölgelerinde birbirinden farklı etnik ve dinsel yapılanmalara dayanan yeni küçük devletçikler istemeye başlıyorlardı. Eski Osmanlı topraklarını alt kimlikçi küçük etnik topluluklara dayanan eyalet devletçikleri biçiminde bölerek çok uluslu bir kozmopolit federasyona doğru bu bölgeyi yönlendiren batı emperyalizminin işbirlikçi temsilcileri, Türk devletinin üniter varlığını tehdit eden unsurlar olarak öne çıkıyorlardı. Türk Devleti'nin milli bütünlüğü içinde ülkenin her bölgesi eşit koşullarda aynı bütünün parçaları olarak algılanması gerekirken, merkezi coğrafyayı bütünüyle ele geçirmek isteyen batı emperyalizminin, Anadolu'nun her coğrafi bölgesinde birbirinden farklı küçük devletçikleri bölgesel bir federasyon yapılanmasının yeni eyaletleri olarak oluşturmaya çalıştığı anlaşılıyordu. Türk milletinin ulusal kurtuluş savaşı vererek Türklerin merkezi vatanı haline getiren oluşumu görmezden gelen emperyalistler, uzaklardan gelerek merkezi coğrafyada kendi kontrolleri altında çok uluslu yeni bir yapılanmaya doğru yönlendiriyordu. Osmanlı döneminden gelen kültür bütünlüğü içinde ele alınması gereken Misak-ı Milli sınırları içindeki vatan topraklarının ayrı ayrı alt kimlikli topluluklara tahsis edilmesi, ulusalcı Türklerin hiçbir biçimde kabul edemeyecekleri bir emperyalist dayatma olarak, bölgenin yeniden yapılandırılması sırasında Türk egemenliğine karşı bir çıkış olarak zorlanıyordu. Asya kıtasının Türk topraklarından gelmiş olan Anadolu halkı konar-göçer yaşam tarzı içinde Türklüğü Anadolu'ya taşıırken, Asya topraklarında öğrendiği ulusal birlik içinde yaşama tarzını Anadolu yarımadasına da taşıyarak üniter devlet geleneğini yeni dönemde de sürdürmeye hazırlanırken, batılı emperyalistlerin çok uluslu federasyon dayatmasına maruz kalmıştır .

Türkiye Cumhuriyeti yirminci yüzyılın başlarında karşı karşıya kaldığı Anadolu'nun parçalanmasına yönelik emperyalist oyunları bozarak bugün yirmibirinci yüzyılın ilk çeyreğini tamamlama aşamasına gelmiştir . Avrupalıların Sevr haritası dayatmasında Anadolu'nun başkent Ankara merkezli olarak ikiye bölündüğü ve bu parçalanma sonrasında da Doğu Anadolu'da üç alt kimlikli devletin Lazistan, Kürdistan ve Ermenistan olarak kurulmaya çalışıldığı ortaya çıkmıştır. Şark meselesinin bölgeye yansıtılması parçalanma biçiminde öne çıkarılırken, Doğu Anadolu'nun Türk vilayetlerinin varlığı görmezden gelinerek, bölünme bu vilayetlerde yaşamını sürdürmekte olan Türk ulusunun insanlarına bir zorlama kader olarak dayatılmaya çalışılmıştır. Daha sonraki aşamada bu bölge için Alevistan eyaletinin de düşünüldüğü Avrupa ülkeleri üzerinden kamu oyuna taşınmıştır. Batılı devletler Doğu Anadolu halkı ile federasyon projesi doğrultusunda yakından ilgilenirken, Rusya da bir emperyalist güç olarak Kars ve Ardahan'ı yarım yüzyıl işgal ederek kendisine bağlı olacak Ermeni devleti peşinde

koşmuştur. Ne var ki ,batılı emperyalistlerin girişimleri başkent Ankara'dan geri gönderilirken,benzeri bir uygulama Rus emperyalizmine karşı da uygulanmıştır. Aynı soydan gelen toplulukları Türk ulusu çatısı altından alarak ayrı devletler kurmaya yönelen emperyal girişimlere karşı çıkılmasıyla, doğu Anadolu'nun birliği güvence altına alınmıştır.

Sevr haritasında eyaletler olarak yer verilen Lazistan ,Ermenistan ve Kürdistan projelerinin Türk milli bütünlüğü yaklaşımı içinde sorun olmaktan çıkartılabilmesi için, günümüz koşullarında iç güvenliğin sağlanabilmesi açısından üç yeni vilayetin kurulmasında yarar vardır.Doğu Anadolu'nun dış güvenliği için Ardahan, Iğdır, Şırnak ve Kilis gibi sınır ilçelerinin vilayet yapılması ile birlikte ,Türk devleti sınır boylarında daha güçlü bir örgütlenme içine girerek Sevr bölücülüğünü önlediği gibi,bu defa da,Kürdistan projesinde başkent yapılmak istenen Diyarbakır'ın önünün dengelenmesi için Siverek'in vilayet yapılması bugünün koşullarında bir entegrasyon projesi olarak düşünülebilecek yeni bir adım olarak görülmektedir.Benzeri çizgide Büyük Ermenistan'ın merkezi olarak ilan edilmeye hazırlanan Van'a karşı ,Türk kimliği ile Erciş ilçesi yeni bir vilayet olarak cumhuriyet yönetimi ağırlığını bölgede hissettirebilecektir. Doğu Anadolu'nun üçüncü devlet projesi olarak canlı tutulan Pontus yapılanmasında, Trabzon'un yeni başkent olarak ilan edilmesi arayışlarına karşı bugünkü Şebinkarahisar ilçesinin Şebin adı altında yeni bir vilayet olarak düzenlenmesiyle, bu bölge ve Ankara arasında bağlantıyı sağlamlaştıran ikinci bir ulusal köprü , Şebin vilayeti üzerinden sağlanabilecektir. Osmanlı döneminde bölge güvenliği merkezi olan Şebin ilçesinin, yeniden eskisi gibi vilayet olması bölge güvenliği açısından etkili olacaktır. Siverek, Erciş ve Şebin gibi kritik konumdaki ilçelerinin vilayet statüsünde yeniden düzenlenmeleriyle birlikte, Doğu Anadolu bölgesinde her türlü bölücülük ya da merkezden kopma gibi , üniter yapıyı tehdit eden olumsuz gelişmelerin önü kesilebilecektir.Bölgede Türkleşmenin daha etkili kılınması doğrultusunda benzeri bir vilayetleşme ,1071 kahramanı Malazgirt ilçesinin de bir iç güvenlik ili ilan edilerek yeni bir statüye kavuşturulması sayesinde elde edilebilecektir .

Emperyalizmin Sevr projesi doğrultusunda başkent Ankara'dan uzaklaşan bölücü çizgideki yeni eyalet devletleri projesine karşı Ankara'nın Kuvayı Milliyeci çizgisinde cumhuriyetin merkezine daha yakın duran bir vilayetleşme planına girişmesi ,çok ciddi bir milli alternatif olarak ulusalcı ve cumhuriyetçi kanatlar tarafından desteklenmelidir.Emperyalizm Türkiye'nin doğu bölgeleri ile batı bölgelerini karşı karşıya getirmeye hazırlanırken, Doğu Anadolu bölgesinde ihmal edilmiş olan Türkçü yapılanmanın daha da güçlendirilerek sürdürülmesi, var olan devletin üniter ve milli yapısını daha etkili bir konuma getirecektir .

Bölgede Türk asıllı nüfuslara sahip olan Karabağ ,Nahcivan ve Azerbaycan gibi bölgelerin de Türkiye ile daha da yakın olacağı bir yeni yapılanma modeli, bölücü projelere karşı Türkiye'nin bölgeselleşme projesi olarak öne çıkarılmalıdır. Doğu Anadolu'nun Türk kalabilmesi ancak önümüzdeki dönemde Kafkasya bölgesine yeni bir açılım yapması ile mümkün olabilecektir .Doğu Anadolu'dan Kafkasya'ya doğru yapılacak yeni bir açılım Türkiye'nin Ermeni – Azeri savaşına barış getirecek bu bölgede başlatılmış olan savaş konjonktürünün önünü keserek ,yeni bir barış döneminin önünü açabilecektir.Ön Asya ve Orta Asya Türklüğü arasında bir köprü konumuna sahip olan Kafkasya bölgesi gelecek dönemde , daha fazla dünya konjonktüründe ön planda yer alabilecektir .

Emperyalizm yüz yıl önce ortaya çıkarılmış olan plan ve projelerin peşinde koşarken bugün aynı görüşler üzerinde inatçı bir biçimde ısrar ederek , bölgenin geleceği için batı blokunun isteklerini yeniden Türkiye Cumhuriyeti ve Türk dünyasına dayatmaktadır. Küreselleşme döneminin öne çıkardığı yeni yapılanma modelleri doğrultusundaeski isteklerin yenilerek barış masasının üzerine konulduğu görülmektedir. Doğu Anadolu'da geçen yüzyıldan gelen çarpıklıkların devam ettiği bir süreç içinde ,Türkiye ve Azerbaycan bütünleşmesini önleyen Ermeni bıçağının uygulamadan kaldırılması ve Türkiye ile Azerbaycan'ın ortak sınırlar üzerinden bir araya getirilmesinin gerçekleştirilmesi acilen tamamlanması gereken ana konulardan birisidir . Nahcivan ile Karabağ'ın birer Türk toprağı olarak , Türkiye ve Azerbaycan'nın bütünleşme sürecinde Kafkas Türklüğünün bütünleşme oluşumunda gerekli olan yerini alması, geleceğe dönük bir biçimde Kafkasya alanında bütünleşmeyi getirebilecek barışın ilk adımları olabilecektir. Şimdiye kadar Orta Doğu bölgelerinde tırmanmakta olan sıcak çatışma olaylarının Ermeni-Azeri savaşı ile Kafkasya bölgesine de nasıl taşındığı dikkate alınır, önümüzdeki dönemde Türkiye Kafkasya bölgesinde tırmandırılacak sıcak çatışma olayları ile fazlasıyla uğraşmak zorunda kalabilecektir . İkinci dünya savaşı sırasında Hitler'in Moskova'ya değil ama Hazar bölgesine neden geldiğini günümüz koşullarında iyi hatırlayarak yeniden tartışmak gerekmektedir . Bölgede yüz yıl önce başlatılan devletleşme olgusunun daha tamamlanmadığı ve bugün Ermeni-Azeri savaşı senaryosu ile Birinci ve İkinci dünya savaşlarından kalan potansiyelin üçüncü dünya savaşını örgütleyecek bir düzeyde öne çıkarılmaya çalışıldığı göze çarpmaktadır. Böylesine bir yeni uluslararası konjonktür içerisinde Ermeni-Azeri savaşı kadar, Türkiye sınırları içinde geleceği dönük olarak planlanan eyaletleşme oluşumlarının da dikkate alınması ve bunların merkeze bağlı yeni vilayetlerle acilen önlenmesi gerekmektedir .

Türkiye yeni dönemde başkent Ankara'dan uzaklaşarak Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde eyaletleşme senaryolarını gündeme taşıyan emperyalizm işbirlikçisi senaryolara karşı, başkent Ankara'nın yeniden güçlenmesini sağlayacak ve Ankara merkezli siyasal yaklaşımları öne çıkaracak yeni vilayetleri öncelikli bir biçimde Doğu Anadolu bölgesinde gündeme getirmesi gerekmektedir. Terör ve emperyalist savaşlar, Ortadoğu bölgesinden çıkarak Orta Asya alanına doğru taşınırken Kafkasya köprüsünün durumunu ve buranın yanında yer alan Doğu Anadolu bölgesinin yeni içine sürüklendiği konumun her yönü ile ele alınarak yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Kafkas savaşı bölgeye yeni yapılanmayı taşıırken, Türkiye Cumhuriyeti de ülkesinin doğu bölgesinde kendi ulusal çıkarları doğrultusunda yeni bir yapılanmaya gitme hakkını kullanabilecektir. Türkiye bölgedeki Türk nüfusunun artırılması ve buna paralel olarak Türkleşmenin tırmandırılmasına öncelik verirse bölgede artacak gücü ile her türlü emperyalist plan ve oyunu bozabilecektir. Önümüzdeki dönemde Türkiye ve Türk dünyası birbirine yakınlaşırken, İngilizlerin geçen yüzyılda aşamadığı Kafkas seddini aşabilecek yeni politikaların ,Türkiye tarafından uygulama alanına getirilmesi zorunlu görünmektedir.

Eğitime dair ilginç bilgiler

Sadık Gültekin-Eğitim Bilimci /Yazar

<https://www.ntv.com.tr/yazarlar/sadik-gultekin/egitime-dair-ilginc-bilgiler>,

■ Nijerya’da Makoko toplumunun yerel mimarisi ile yenilikçi teknolojilerini bir araya getiren “yüzen okul” projesi, bölgedeki eğitim problemlerine çare bulmaya çalışıyor. Okul olarak kullanılacak olan bu üç katlı yapı, 256 plastik varilin üzerinde duruyor ve üçgen prizmalar şeklinde tasarlanıyor. Malzeme olarak tahta kullanılıyor ve yapıların ihtiyacı olan enerji güneş panelleriyle sağlanıyor. Bu okulda yaklaşık 100 öğrencinin eğitim alması amaçlanıyor.

■ Japonya’da öğrenciler okullara girerken ayakkabılarını çıkarıyorlar. Öğrencilerin okullarda ayakkabılarını çıkarmalarının birkaç sebebi var. Birinci sebep elbette temizlik. Japon okullarında Kore’de olduğu gibi hademe bulunmuyor ve temizliği öğrenciler yapıyorlar. Kendi okulunu temizleyen öğrenciler kirletmemenin de yolunu arıyorlar. Bu gibi durumlar öğrenciler arası eşitlik kavramını da geliştirmiş oluyor.

■ Almanya’nın kimya, fizik, barış ve edebiyat dallarında toplamda 102 Nobel Ödülü bulunuyor. Bunda ülkedeki dünyanın en saygın ve kaliteli eğitim kurumlarına ev sahipliği yapmasının rolü büyük. Almanya özellikle bilim alanında dünyanın öncü araştırmalarına ve buluşlarına imza atmış bir ülke. Göttingen’de bulunan Georg-August Üniversitesi, kurulduğu 1734 yılından bu yana 45 Nobel Ödülü almış bilim adamı yetiştirmiş.

■ ABD’de üniversitelerin öğrenci kulüpleri vardır. Bu kulüpler, elbette ki üniversitelerin izniyle yasal çerçevede faaliyet gösterir. Fakat Yale Üniversitesi’nin öğrenci kulübü olan “Skull and Bones” (Kurukafa ve Kemikler), yasal olduğu halde etkinlikleri, kurulduğu 1832 yılından beri son derece gizli tutulan tek kulüptür. Üyeleri, bir kelime bile sır vermez.

■ Finlandiya’da eğitim kurumlarında son derece sıra dışı bir yöntem uygulanıyor. Özel olarak eğitilmiş olan köpekler, çocukların okuma alışkanlıklarının gelişmesine yardım ediyor. Köpeklerle çalışan çocukların okuma alışkanlıkları kadar özgüvenlerinin ve yaratıcılıklarının da arttığı görülünce, proje resmi müfredata eklenmiş.

■ “Her öğrenciyi kapsayıcılık” prensiplerine dayalı olan Norveç eğitim

sisteminde, öğrencilere rekabet öğretilmiyor. 8'inci sınıfa gelinceye kadar karne almayan ve sınava tâbii tutulmayan çocuklar bu çocuklar hakkında sınıfa ya da veliye kimin daha iyi olduğunu açıklanmıyor. Her çocuk en iyidir ve bu yüzden spor müsabakalarında bile bütün çocuklara birincilik madalyası veriliyor.

■ Finli yetkililer, klasik müfredatları okullardan tamamen kaldırmayı düşünüyor. Artık fizik, matematik, edebiyat, tarih, coğrafya ya da buna benzer herhangi bir ders olmayacak! Marjo Kyllönen, yapacakları değişikliği şöyle açıklıyor: “1900'lü yılların başında tasarlanan ve o zamanlar faydalı olan eski moda bir anlayış ile okullarda eğitim veriyoruz. Oysa günümüzde ihtiyaçlar aynı değil. Dolayısıyla 21. yüzyıl için uygun bir eğitim modeli lazım.” Peki bu ne anlama geliyor, nasıl bir eğitim modeli düşünülüyor? Klasik dersler yerine olay ve olgular disiplinlerarası bir biçimde ele alınacak. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı tarih, coğrafya ve matematik açısından incelenecek.

■ Japonya'da ulusal bütçenin yüzde 12'si eğitime ayrılırken, sadece yüzde 7,7'si askeri harcamalara ayrılıyor.

■ Japon öğrenciler en bağımsız öğrencilerdir. Servisleri yoktur, okula kendi olanaklarıyla giderler. Sınıflarını ve okullarını kendileri temizler, getirdikleri yemekleri paylaşarak birlikte yerler.

■ Nüfusun yüzde 50'si orta eğitimin ilerisinde olann Kanada, açık ara dünyanın en eğitimli ülkesidir. Ardından yüzde 45 ile İsrail ve yüzde 44 ile Japonya geliyor.

■ Belçika'da yüksek öğrenim görmüş kişilerde işsizlik oranı yüzde 3 dolayındadır. Ülkede öğretmenlerin maaşları 57 bin Euro ile OECD ortalaması olan 39 bin Euronun üzerindedir.

■ ABD'de 93 milyon kişi, sadece gazete okuyacak kadar temel okuma bilgisine sahiptir. Sözlüklerdeki kelimelerin yüzde 65'ini doğru yazamazlar. Bu yetersizliğin ABD ekonomisine verdiği zarar, yılda 200 milyar dolardır.

■ Güney Sudan, yüzde 27 ile dünyanın okur-yazar oranı en düşük ülkesidir. 6-17 yaş arası çocukların yüzde 70'i, okuldan içeri adımını atmamıştır.

■ Dünyanın en eski üniversitesi, Hindistan'daki Nalanda Üniversitesi'dir. MS 500'de kurulan bu üniversite, Fas'ın Fez kentindeki Karueein Üniversitesi ile Mısır'daki El-Ezher Üniversitesi de eskildir. Karueein Üniversitesi'nin kuruluş tarihi MS 859, El-Ezher'in kuruluş tarihi ise MS 970'dir.

■ Hindistan'ın ikinci büyük kenti Lucknow'daki Montessori Okulu, dünyanın en çok öğrencisine sahip okuldur. Tam 32 bin öğrenci, aynı anda derslere girer.

■ İtalya'nın Torino kenti, dünyanın en küçük okuluna sahip olmakla övünür. Okulun bir öğrencisi ve bir öğretmeni vardır.

■ 1088 yılında kurulan Bologna Üniversitesi, günümüzün modern üniversitesinin temeli sayılan bir üniversitedir.

■ Öğretmenlik kolay bir meslek değil... Onlarca çocuğa karşı sabırlı olmak gerekir. ABD'de öğretmenlerin yüzde 14'ü, daha birinci yılını doldurmadan istifa ediyor. Üç yılın sonunda istifa edenlerin oranı yüzde 33, beş yılın sonunda işi bırakanların oranı ise yüzde 50.

■ En çok ev ödevi, Çinli öğrencilere verilir. Öğrenciler, haftada 14 saatlerini ev ödevlerine ayırırlar.

■ Almanya'da okula yeni başlayan çocuklara, "Schultüte" adıyla bilinen cicili bicili külahlar verilir. Öğrenci içine kitaplarını, kırtasiye malzemelerini ve atıştırmalıklarını koyar. Bu gelenek Almanya'ya sınırı olan Çek Cumhuriyeti, Polonya gibi ülkelerde de görülür.

■ Hollanda'da dört yaşını dolduran her çocuk, anında okula yazdırılır.

■ Brezilya'da çocukların anneleriyle olan bağına çok önem verilir. Eğitim sabah saat 7'de başlar, öğlen biter. Bütün öğrenciler, anneleriyle birlikte okulda öğle yemeğini yedikten sonra evlerine gider.

■ ABD, 30 yıl öncesine kadar yüksekokul diploması, niteliği ve niceliği açısından dünyada bir numaraydı. Bugün ise 36'ncı sırada bulunuyor.

■ Çok az ülke, ücretsiz eğitim-öğretim olanağı sunuyor. Bazı ülkelerde öğrencilerin kitap, kırtasiye ve üniforma masraflarının yanı sıra öğretmen maaşları bile veliler tarafından karşılanıyor.

■ Okuryazar oranı en yüksek iki kıta, Avrupa ve Güney Amerika'dır. Bu kıtalarda her ülke, yüzde 95-100 arası okur-yazar oranına sahip. Finlandiya, Grönland, Kuzey Kore, Liechtenstein, Lüksemburg, Norveç ve Vatikan'da okuma yazma bilmeyen 'bir kişi' bile yoktur!

Araştırma: Çocuklar günde ortalama 75 dakika hareket etti

<https://www.dw.com/tr/ara%C5%9Ft%C4%B1rma-%C3%A7ocuklar->

Almanya'da yapılan bir araştırma, koronavirüs salgını nedeniyle kış aylarında uygulanan kapanma döneminde, geçen yıl ilkbahardaki kapanma dönemine göre çocukların daha az hareket ettiğini ortaya koydu.

Karlsruhe Teknoloji Enstitüsü (KIT) tarafından yapılan uzun dönem araştırmanın sonuçları Salı günü açıklandı. Buna göre, araştırmaya katılan çocuklar Şubat ayındaki kapanma sırasında günde ortalama 75 dakika bisiklete bindiği, yürüdüğü, koştuğu veya internetteki fitness imkanlarından yararlandığı belirtildi.

Almanya'da geçen yıl ilkbahar aylarındaki kapanma döneminde ise çocukların bunun neredeyse iki katı hareket ettiği, günde ortalama 166 dakikasını hareketli bir şekilde geçirdiğine dikkat çekildi. KIT Spor ve Spor Bilimleri Enstitüsü Müdürü Alexander Woll, pandemi gibi dönemlerde de çocukların hareket etmesini sağlamak için uzun vadeli çözümler bulunması gerektiği konusunda uyarıda bulundu. Woll, hareket etmenin formda kalmanın yanı sıra insanların kendini iyi hissetmesini sağladığını ve pandemi sırasında daha da önem taşıyan bağışıklığı güçlendirdiğini ifade etti.

Araştırma, çocukların hareketi azalırken, televizyon ve bilgisayar önünde geçirdikleri sürenin de arttığını gösterdi. Buna göre, kış aylarındaki kapanma sırasında çocuklar günde ortalama 222 dakikayı ekran başında geçirdi. İlkbahardaki kapanma dönemine kıyasla bunun 28 dakika daha fazla olduğu kaydedildi. KIT Spor ve Spor Bilimleri Enstitüsü Müdürü Woll, "Araştırmaya katılanların neredeyse yarısı hareketsizlik nedeniyle formlarını kaybettiklerini belirtti" dedi. Araştırmaya katılanların yaklaşık yüzde 30'u, bu dönemde kilo aldıklarını aktardı.

İlk kapanma sırasında çocukların hareket düzeyinin, pandemi öncesine göre bile daha fazla olduğu tespit edilmişti. Koronavirüs salgını öncesinde çocukların günlük ortalama 142 dakika hareket ettiği veya spor yaptığı, ilkbahardaki kapanma döneminde ise bu sürenin yaklaşık 20 dakika daha fazla belirtilmişti.

Araştırmayı yürütenler, ilk kapanma döneminde havaların güzel olması nedeniyle çocuk ve gençlerin daha fazla dışarıya çıktığını, bunun sonucunda da daha fazla

hareket ettiğini kaydetti. İkinci kapanma döneminin kış aylarına denk gelmesi nedeniyle fazla dışarıya çıkılmadığını belirten uzmanlar, bunun yanı sıra çocukların daha fazla ders yaptığını aktardı. Uzmanlar ayrıca, çocukların hayal kırıklığı yaşayarak, hareket etme isteklerini kaybettiği tahmininde de bulundu.

Araştırmaya katılanlar

Karlsruhe Teknoloji Enstitüsü'nün Şubat 2021'de yaptığı araştırmaya yaşı 4 ile 17 arasında değişen bin 700 çocuk katıldı. Bunlardan bin 322'si geçen yıl birinci kapanma döneminde yürütülen araştırmaya da katılmıştı. İlkbahar 2020'de yapılan araştırmada da toplam bin 700 çocuk yer almıştı.

Cenevre'de başarısızlık, Kıbrıs görüşmelerinin geleceğini nasıl etkiler?

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56938748>

BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, Cenevre'de 27-29 Nisan günlerinde yapılan görüşmelerde Kıbrıs sorununun çözümü konusunda Kıbrıs Türk ve Rum liderlerinin yeterli bir ortak zeminde buluşamadıklarını açıkladı.

Dönüm noktası olarak görülen toplantıların ardından Kıbrıs Rum ve Yunan hükümetlerinin, konuyu Türkiye-AB sorununa çevirmek için uğraşacağı, uluslararası baskıya karşın Türk tarafının ise "iki devletli çözüm" için uzun soluklu bir mücadeleye gireceği öngörülüyor.

Guterres'in ev sahipliğinde yapılan 5+1 formatındaki toplantılar, Kıbrıs Cumhurbaşkanı Nikos Anastasiadis ve Kıbrıs Türk lider Ersin Tatar ile 3 garantör ülke Türkiye, Yunanistan ve İngiltere dışişleri bakanları, Mevlüt Çavuşoğlu, Nikos Dendias ve Dominic Raab'ı biraraya getirdi.

Kıbrıs Türk tarafı ve Türkiye, geçmişteki görüşmelerden farklı olarak masaya BM parametreleri dışında yeni bir planla oturdu. 53 yıldır "iki kesimli, iki toplumlu federasyon" için yapılan müzakerelerin sonuç getirmediğini, 2004 ve 2017 yıllarında görüldüğü gibi Kıbrıs Rumlarının Türklerle "güç paylaşımı" içeren hiçbir formüle sıcak bakmadığını kaydeden Kıbrıs Türk toplum lideri Ersin Tatar, Guterres'e 6 maddelik bir yol haritası sunarak "iki devletli çözüm" planını somutlaştırdı.

İki tarafın eşit uluslararası statüsünün ve egemen eşitliğinin kabulüne dayanan plan,Türkiye ve Kıbrıs Türk tarafının pozisyonunun omurgasını oluşturması açısından önem taşıyor. Türk Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, toplantıların ardından yapılan basın toplantısında, Cenevre görüşmelerinin önemli bir dönüm noktası olduğunu belirtirken, "Türk tarafı egemen eşitliğe dayalı, iki devletli çözüm modelini kayda geçirmiştir. Bu aslında KKTC'nin bağımsızlığı ve egemenliği mücadelesidir. Bu uzun soluklu mücadelede Türkiye, KKTC'nin yanında olmaya devam edecektir" dedi

Dışişleri Bakanı, bundan sonraki süreçte bazı BM Güvenlik Konseyi üyelerinden Türkiye ve Türk tarafına baskı gelebileceğinin, Avrupa Birliği'nin de Kıbrıs konusunu AB-Türkiye meselesi gibi değerlendirmeye başlayabileceğinin farkında olduklarını belirtti. Çavuşoğlu, "Özellikle AB, Türkiye-AB ilişkileri bakımından önemlidir gibi üst perdeden, tehdit dilini kullanmaya devam edecektir. Bunları öngörüyoruz" diye konuştu.

BM Güvenlik Konseyi'ni, 5 daimi üye ABD, İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin oluşturuyor. Güvenlik Konseyi ülkelerinin imzasıyla 29 Ocak'ta alınan bir karar, Kıbrıs görüşmelerinde sorunun BM Güvenlik Konseyi'nin 1960 ve 1970'li yıllarda kararlar çerçevesinde yani "iki kesimli, iki toplumlu federasyona" vurgu yapmış ve Ankara'nın tepkisine neden olmuştu.

Özellikle ABD, Fransa ve Rusya'nın BM parametreleri çerçevesinde bir çözüm bulunmasını istedikleri, Kıbrıs adasının iki devlete bölünmesine karşı çıktıkları kaydediliyor. Çavuşoğlu'nun altını çizdiği bu unsur, her ikisi de AB üyesi olan Yunanistan ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bundan sonra izleyecekleri politikanın merkezini oluşturuyor. Anastasiadisde, toplantı sonrasında yaptığı açıklamalarda, Türk tarafının BM Güvenlik Konseyi kararlarını ihlal edecek şekilde öneriler getirdiğini, BM modelinin yıkılmasına kimsenin izin vermeyeceğini kaydetti.

Kıbrıs Rum tarafının bu süreçte destek alacağı bir başka merkez ise Rusya. Kıbrıs ile çok özel ve yakın bir ilişkisi bulunan Rusya, sorunun çözümüne ilişkin geçmiş dönemlerde de daha Rum yanlısı bir tavır takınmıştı. Rus Dışişleri Bakanlığı, Kıbrıs'ta bulunacak bir çözümün BM parametrelerine uygun olması ilkesinin Moskova için geçerliliğini sürdürdüğünü kaydetmişti.

Yunanistan ve Kıbrıs Cumhuriyeti, Türkiye ile Doğu Akdeniz'de yaşadıkları kıta sahanlığı problemini Türkiye-AB sorununa çevirme politikalarında, özellikle 2020 boyunca başarılı olmuşlardı.AB, 1 Ekim 2020, 10 Aralık 2020 ve 25 Mart 2021 Konsey kararlarında Doğu Akdeniz sorununu tüm birliğin çıkarlarını etkileyen bir

dış politika konusu olarak ele almış ve Türkiye'nin tek taraflı hidrokarbon faaliyetlerini devam ettirmesi durumunda yaptırım uygulamakla tehdit etmişti.

Atina ve Lefkoşa'nın Kıbrıs çözüm sürecinde de benzer bir politika izleyerek Türkiye ve Kıbrıs Türk tarafını baskı altına almaya çalışacağı değerlendiriliyor. AB, Cenevre toplantılarına katılmak istemiş ancak Türk tarafı birliğin tarafsız davranmaması nedeniyle bu istemi reddetmişti. Buna karşın AB, 3 üst düzey diplomatını toplantıları gözlemleri için Cenevre'ye göndermişti.

Rum ve Yunan tarafının, Cenevre sürecinin başarısızlığından Türk tarafını sorumlu tutması ve AB'den buna karşı tavır istemesi yapılan değerlendirmeler arasında. AB'den yapılan açıklamalarda da çözüme ilişkin sürecin yakından takip edileceği vurgulanmış ve bu alanda atılacak adımların Ankara-Brüksel ilişkileri açısından önem taşıdığı kaydedilmişti.

Bu süreçte, Rum ve Yunan hükümetlerinin ABD'de yeni göreve gelen Başkan Joe Biden'dan da tam destek almaya çalışacakları öngörülüyor. Washington'un Türk tarafının "iki devletli çözüm" planına mesafeli olduğu, Kıbrıs Türk tarafının bağımsız bir devlet olarak tanınma girişimlerine karşı olduğu biliniyor. ABD, Doğu Akdeniz bunalımı sırasında da Türkiye'den tek taraflı eylemlerden kaçınmasını beklediğini dile getirmiş, Kıbrıs Cumhuriyeti'ne uyguladığı silah ambargosunu geçici de olsa kaldırmış ve Türkiye'nin tepkisini görmüştü. Bunun dışında ABD'nin Türkiye'den Kıbrıs Cumhuriyeti kıta sahanlığında hidrokarbon faaliyetlerini durdurma ve kapalı Maraş'ın statüsünü değiştirmemesi konusunda uyardığı kaydedilmişti.

Yunanistan'ın ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin hem bu konular hem de genel Türk-Amerikan ilişkilerindeki gerilimden yararlanmak ve ABD'yi tamamen yanına çekmek için çaba sarf edeceği öngörülüyor.

Adanın garantörlerinden olan İngiltere, Kıbrıs'ta taraflara "yaratıcı ve esnek" olmaları tavsiyesinde bulunarak mevcut parametreler çerçevesinde birçok farklı çözüm yolunun denebileceği mesajını vermişti. İngiltere Dışişleri Bakanı Dominic Raab'ın Cenevre toplantısı sırasında ademi merkezîyetçi (decentralized) bir federasyon oluşturulmasını öngördüğü belirtiliyor.

BBC Türkçe'ye Cenevre toplantısıyla ilgili bilgi veren İngiltere'den bir diplomatik kaynak, "Kıbrıs sorununun, ilgili BM Güvenlik Konseyi kararları ile belirlenen ve uluslararası kabul gören, siyasi olarak eşit, iki toplumlu ve iki kesimli federasyon kapsamında kapsamlı, adil ve kalıcı çözümüne güçlü bir destek verdiğini" belirtti. Bu BM parametrelerinin, her iki tarafın da amacına ulaşması için

"yeterince geniş bir çerçeve sunduğuna ve çözüm için birçok imkan barındırdığına" vurgu yapan kaynak, "İngiltere, ademi merkezîyetçi bir federasyonun iki tarafın da hedeflerine ulaşmasına imkan sağlayacağını düşünüyor. Esneklik ile bu parametreler çerçevesinde çözüm bulunabileceğine inanıyor" ifadelerini kullandı.

Çavuşoğlu, dünkü basın toplantısında İngiltere'nin önerilerde bulunduğunu kaydederken, "Bazı fikirleri ilginç bulsak da özellikle egemen eşitlik beklentilerini karşılamadığı için ve Kıbrıs Türklerinin 1960 anlaşmasıyla elde ettiği statü ve egemenlik konusunda beklentileri karşılayacak nitelikte olmadığı için kendi düşüncelerimizi de paylaştık. En azından bir çaba sarf ettiler" ifadesini kullandı.

İngiltere'nin bundan sonraki süreçte Kıbrıs Türkleri ile ilişkisini daha da yoğunlaştırması ve uygulanan ambargoların hafifletilmesi için bazı adımları atmayı değerlendirdiği de kaydediliyor. Buna göre İngiltere'nin yaklaşımı, Kıbrıs Rumları ve Türklerinin karşılıklı olarak birbirlerinin varlıklarını tanımalarını, Kuzey Kıbrıs'ın da AB parçası olarak sayılması ancak uluslararası bir tanınırlığının olmaması fikrine dayanıyor.

Londra'nın bu söylemine Kıbrıs Rum tarafının tepkili olduğu biliniyor. Raab'ın Şubat ayında adaya yaptığı ziyaret sırasında "iki kesimli iki toplumlu federasyon" yerine yaratıcı ve esnek olma önerisinde bulunması Kıbrıs Rum tarafından sıkıntı yaratmıştı.

Ermenistan ne yapacağını şaşırdı

<https://odatv4.com/ermenistan-ne-yapacagini-sasirdi-29042140.html>

Erivan'da bulunan Gandhi heykeli bir grup Ermeni tarafından benzin dökülüp ateşe verildi.Şehirdeki Hint Özgürlük Hareketi'nin lideri Mahatma Gandhi'nin heykeli benzin dökülüp ateşe verildi. Anıt, daha önce de yumurtalı saldırıya maruz kalmıştı.

Rus Interfax'ın haberine göre saldırıların gerekçesi ise Gandhi'nin Ermenistan'da "Atatürk'ün ve Azerbaycan'ın dostu" ve "soykırım tezinin muhalifi" olarak görülmesi.

Henüz bir yaşını doldurmayan anıt heykel, 2020 yılının Mayıs ayında Erivan'a dikilmesi planının açıklanması üzerine ülkede büyük tartışmalara neden olmuştu. Erivan Belediye Başkanı Hayk Marutyan'ın projeyi açıklamasının ardından muhalif grupları "Heykeli istemiyoruz" protestoları gerçekleştirmişti.

"Alternatif Belediye" isimli bir grubun eyleminde Başbakan Nikol Paşinyan vatana ihanetle suçlanmış, Gandhi'nin Atatürk'e Ermeni aleyhtarı propaganda yaptırmak amacıyla para gönderdiği iddiasına dayanılarak heykelinin dikilemeyeceği söylenmişti.

53 yıldır çözümsüz kalan sorun: **Kıbrıs**

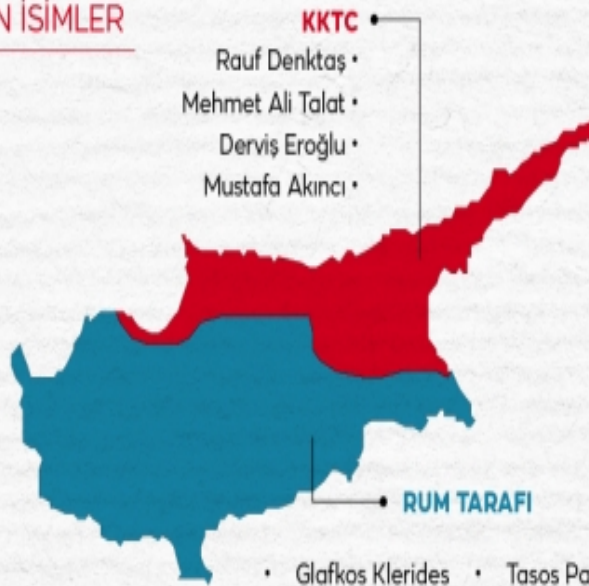
MÜZAKERELERİN TEMEL KONU BAŞLIKLARI

- YÖNETİM VE GÜÇ PAYLAŞIMI
- EKONOMİ
- AVRUPA BİRLİĞİ
- MÜLKİYET
- GÜVENLİK VE GARANTİLER
- TOPRAK DÜZENLEMELERİ

MÜZAKERELERİ YÜRÜTEN İSİMLER

BM GENEL SEKRETERLERİ

- U Thant
- Kurt Waldheim
- Perez de Cuellar
- Butros Gali
- Kofi Annan
- Ban Ki-moon
- Antonio Guterres

- Glafkos Klerides
- Tasos Papadopoulos
- Makarios
- Dimitris Hristofyas
- Spiros Kiprianu
- Nikos Anastasiadis
- Yorgos Vasiliu

KIBRIS MÜZAKERELERİ

- Haziran 1968'de Beyrut'ta başladı.
- Çoğunlukla Kıbrıs, bazen de farklı ülkelerde yapıldı.
- İki toplumlu, iki kesimli, siyasi eşitliğe dayalı ve iki kurucu devleti olan federal bir çözüme ulaşma öngörüsüyle yürütüldü.
- KKTC'nin Kurucu Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** 36 yıl boyunca Kıbrıs Türk toplumu adına müzakere masasında oturan isim oldu.

Kaynak: AA, TRT Haber

TRT HABER

<https://www.trthaber.com/haber/infografik/kibris-meselesi-53-yildir-cozumsuz-576158.html>

ABD'nin 'bitmeyen savaşı': Afganistan'da 20 yıldır süren operasyonun kısa geçmişi

<https://tr.euronews.com/2021/05/01/abd-nin-bitmeyen-savas-afganistan-da-20-y-ld-r-suren-operasyonun-k-sa-gecmisi>

Afganistan'da konuşlu ABD ve NATO silahlı kuvvetleri, bugünden itibaren resmen çekilmeye başladı.Halen ülkede bulunan, sayıları 2 bin 500 ila 3 bin arasında olduğu tahmin edilen ABD askerleri ile yaklaşık 7 bin NATO askeri personeli, bugünden itibaren aşamalı olarak ülkeyi terk edecek.

ABD Başkanı Joe Biden, 15 Nisan'da yaptığı açıklamada, 1 Mayıs'ta çekilme sürecinin başlatılacağını, Afganistan'ın işgalinin yıl dönümü olan 11 Eylül'den önce tüm askeri kuvvetlerinin ülkeden çıkmış olacağını duyurmuştu.Açıklamada, şu ana dek yalnızca 60 ABD askerinin ülkeyi terk ettiği kaydedildi.

Amerikan tarihin en kanlı terör eylemi olan 11 Eylül saldırılarının üzerinden 1 ay geçmeden, dönemin ABD Başkanı George W. Bush, "Sonsuz Özgürlük" adı altında Afganistan'da operasyon başlatıldığını ilan etti.

ABD ve NATO müttefikleri, yaklaşık 3 bin kişinin öldüğü saldırıların sorumlusu olarak görülen El Kaide örgütü militanlarını sakladığı ve koruduğu gerekçesiyle 7 Ekim 2001'de ülkeyi işgal etti.

Operasyonun başlamasından haftalar sonra, Afganistan'da 1996'dan bu yana gücü elinde tutan Taliban'ın yönetimi sonlandırıldı. Kasım ayına gelindiğinde yaklaşık bin civarında olan ülkedeki Amerikan askerlerinin sayısı bir yıl sonra 10 bine kadar çıktı.

2003 yılında Pentagon'un önceliği Irak'ın lideri Saddam Hüseyin'i devirmek olunca, tüm dikkatler Afganistan'dan Irak'a çevrildi. Bu sırada Taliban ve örgütle bağlantılı diğer silahlı gruplar elini güçlendirdi.

Operasyonun başlamasından 7 yıl sonra, Afganistan'daki Amerikan komutanlığının takviye talebi üzerine ülkedeki asker sayısı 48 bin 500'e çıkarıldı. Seçim kampanyalarında savaşı bitirmeyi vadeden Barack Obama iktidara geldiğinde 30 bin asker daha gönderildi ve sayı 68 bine ulaştı.

2010 yılında Afganistan'da 100 bini Amerikan olmak üzere 150 bin yabancı asker konuşlandırılmıştı.

Savaşın kilit ismi, El Kaide örgütünün lideri Usama Bin Laden 2 Mayıs 2011'de öldürüldü.

ABD ve NATO, 2014'te savaş halini resmen sona erdirse dahi 9 bin 800'ü Amerikan olmak üzere 12 bin 500 yabancı asker, Afgan kolluk kuvvetlerini eğitime ve terörle mücadele operasyonlarını sürdürme misyonuyla ülkede kaldı.

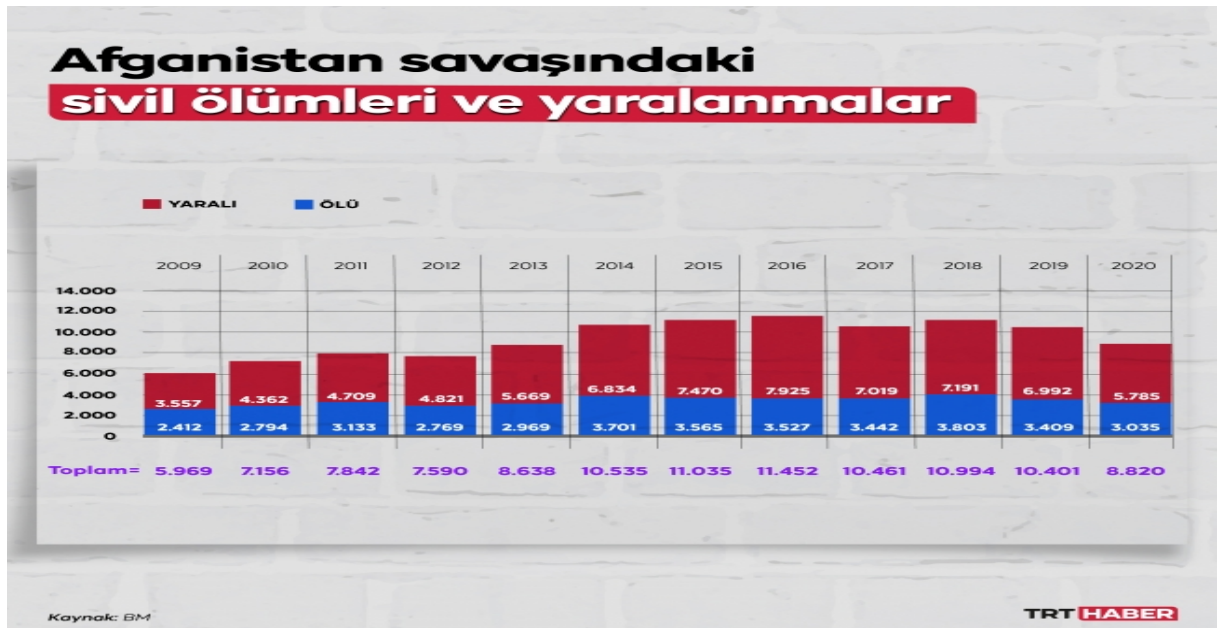
2015 yılında Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) örgütüyle birlikte Taliban'ın saldırıları da arttı.

Savaşın sonlanması için görüşmeler başladığında, El Kaide ve Taliban'a yönelik 'terörle mücadele' adı altındaki askeri operasyonun üzerinden 17 yıl geçmişti. ABD yönetimi 29 Şubat 2020'de Taliban ile anlaşmaya vardı ve 1 Mayıs 2021'de Afganistan'dan tamamen çekilme taahhüdünde bulundu.

ABD'nin bir önceki başkanı Donald Trump'ın Beyaz Saray'ı Joe Biden'a devrettiği Ocak 2021'de, Afganistan'daki Amerikan askerinin sayısı 2 bin 500 civarındaydı.

Yeni Başkan Biden da 11 Eylül saldırılarının yıl dönümüne kadar ülkedeki tüm Amerikan varlığını çekme sözünü verdi.

ABD'nin Brown Üniversitesinin yürüttüğü "Savaşın Maliyetleri" projesi kapsamındaki tahminlere göre, 20 yıl süren savaş için 2 trilyon dolardan fazla para harcandı. ABD'den 2 bin 442 askerin öldüğü, 20 bin 666'sının yaralandığı savaşta, bin 144 NATO personeli de hayatını kaybetti.

ABD'nin en uzun savaşı: **AFGANİSTAN**

Afganistan'da Sovyet işgalinin sona erdiği 1989'dan sonra başlayan **iç mücadele** 2001'e kadar sürdü.

"Talebeler" anlamına gelen **Taliban örgütü** bu kargaşa ortamında, 1994'te ülkenin güneyindeki Kandahar vilayetinde kuruldu.

Taliban, 1988'de Pakistan'da kurulan El Kaide terör örgütü ve elebaşı **Usame bin Ladin'le** iş birliği yaptı.

El Kaide 11 Eylül 2001'de **ABD'de terör saldırıları** düzenledi.

ABD, 7 Ekim 2001'de Afganistan'ı **işgal etti**.

İşgalden sonra ülkedeki yönetimini kaybeden Taliban **yeniden örgütlenerek** hakimiyetini artırdı.

Bölgedeki **barış girişimleri** çoğu kez sonuçsuz kaldı.

29 Şubat 2020'de **ABD ile Taliban** Katar'ın başkenti Doha'da anlaşmaya vardı.

ABD Başkanı Joe Biden, 1 Mayıs itibarıyla en geç 11 Eylül 2021'e kadar Afganistan'dan **tamamen çekileceklerini** açıkladı.

ABD tarihinin en uzun savaşında yaklaşık **150 bin kişi** hayatını kaybederken, bunların 40 binden fazlası sivil.

Çatışmalarda **2 bin 500'e yakın** Amerikan askeri yaşamını yitirdi.

Savaşın ABD ordusuna maliyeti **2 trilyon dolara** yaklaştı.

TRT **HABER**

<https://www.trthaber.com/haber/infografik/abdnin-afganistan-savasindan-geriye-kalan-buyuk-yikim-575172.html>

Sci-Tech: Dubai'de şirketler pandemi sonrası yapay zekayı daha insancıl kılma arayışında

<https://tr.euronews.com/2021/03/31/sci-tech-dubai-de-sirketler-pandemi-sonras-yapay-zekay-daha-insanc-l-k-lma-aray-s-nda>

Dijital teknolojiye küresel bağımlılık hızla büyüdükçe, markalar daha insansı teknolojiyle tüketicilere nasıl daha iyi ulaşabileceklerini bulma arayışında. Dubai'deki girişimler, kullanıcılarının güvenini kazanmak için yapay zekayı "etik veriler" olarak adlandırdıkları yöntemle eğitiyor.

Pandemi ile gelen sokağa çıkma yasakları teknolojiye ne kadar ihtiyacımız olduğunu bir kez daha gözler önüne serdi. Bu da, ekranlarının önünde alışveriş yapan ve sayıları hızla artan kişilerin nasıl daha iyi ağırlanacağı konusunda markaları çözümler üretmeye itti.

Orta Doğu'daki tüketiciler ihtiyaçlarını gittikçe daha fazla internetten karşılıyor. Oysa 2020 başından beri tekstil sektörünün satışları sert bir düşüş yaşadı.

Bazı şirketlere göre bunun sebebi internet üzerindeki işlemlerin insani yanının olmaması. Dubai merkezli Getbee adlı şirket ise "kişiselleştirilmiş alışveriş platformu" adını verdiği oluşumu yaratarak, markaların müşterileri ile daha iyi bağlantıya girmelerini sağlıyor. Müşteriler seçebildikleri temsilciler sayesinde ürünler hakkında bilgi alabiliyor ve yönlendirilebiliyor.

Şirketin tepe yöneticisi Thea Myhrvold platformlarını yaklaşık 20 markanın kullandığını ve küresel moda gelirlerinin düşüşe geçtiği 2020'de kendilerinin online satışlarının yüzde 28 arttığını söylüyor.

Myhrvold, "Çevrimiçi alışveriş yalnız yapılan bir deneyim olabilir. Fakat en sonunda insanlardan bir şeyler alınıyor" diyerek müşterilerin yüzde 86'sının bir makine ile yazışmak yerine bir yetkilinin kendileri ile ilgilenmesini tercih ettiğinin altını çiziyor ve ekliyor: "İşte bu nedenle kişiselleştirilmiş satın alma deneyimi gerçekten işe yarıyor".

Lancome ve Faces gibi lüks perakende devlerini temsil eden Chalhoub Middle East, platformları insanlaştırmamanın özellikle pandemiden sonra gelecek vaat ettiğini söylüyor.

Chalhoub Dijital Proje Direktörü Aleksandra Harciarek platform sayesinde şirketlerin zaman kaybetmediğini ve böylece hayatta kalabildiklerini ifade ediyor.

İnsanın ön planda olduğu yeni bir teknoloji yaratma gerekliliğini göz önünde bulunduran teknoloji geliştiriciler, yapay zeka gibi teknolojilere insan girdisinin eklenmesinin ne kadar hayati olduğunu işaret ediyor. Bu da şu soruyu gündeme yaşıyor: Teknoloji yalan söyler mi?

Her şeyin insan girdisine bağlı olmasından dolayı bu sorunun yanıtı "evet" olarak şekilleniyor. Burada yapay zekaya girilen veriler kilit önemde.

2015'te Amazon'un yapay zeka işe alma motoru, "kadın" kelimesinin kullanıldığı özgeçmişlerin daha az tercih edildiğini belirledi.

2018'de bir MIT çalışması ise otomatik yüz tanıma algoritmalarının beyaz tenlilere oranla koyu tenlilere karşı daha yüksek algılama hatalarına sahip olduğunu buldu.

2020'de bu tür benzer sorunlar Microsoft, IBM ve Amazon'u ırksal profil oluşturma ve kitlesel gözetleme yapılması endişesi ile yüz tanıma programlarını polise satmayı reddetmeye itti.

Buna rağmen Price Waterhouse Coopers'a göre işletmelerin yalnızca yüzde 25'i yapay zekaya yatırım yapmadan önce etik sonuçları göz önünde bulunduruyor. Teknolojinin 2030'a kadar küresel ekonomiye yaklaşık 13 trilyon euro katkıda bulunacağı tahmin ediliyor.

DatumCon girşimi, güvenli petrol sondajı sağlamak için yapay zeka ağlarını eğitiyor.

Şirket bazı özel görevlerin yerine getirilmesinde yapay zekaların insandan daha üstün olduğunu belirtiyor. Yine de duyguları tespit etme gibi daha karmaşık olanlar için insan rehberliğine ihtiyaç duyuluyor.

Yapay zekayı daha insani veya etik kılmak için nasıl bir eğitim verildiği hakkındaki sorumuza ise DatumCon'un tepe yöneticisi Cesar Andres Lopez veri etiketleme olarak yanıt veriyor:

"Dubai'de bir ağ kurduğumuzu düşünelim. Verilerin yerel özelliklerini yansıtmayı istediğimiz için veri etiketlemenin bölge halkından geldiğinden emin oluyoruz."

DatumCon, her bir temel duygunun saptanmasını öğretmek için yerli bir psikolog tarafından denetlenen 30 bin farklı yüz kullanıyor. Böylece insan bilinci ve vicdanına daha fazla sahip bir teknoloji yaratma hedefleniyor.

Oscar kazananların listesi: 'Nomadland' en iyi film, Chloé Zhao en iyi yönetmen ödülünü aldı

<https://tr.euronews.com/2021/04/26/oscar-kazananlar-n-listesi-nomadland-en-iyi-film-chloe-zhao-en-iyi-yonetmen-odulunu-ald>

Oscar Ödülleri olarak da bilinen ve sinema dünyasının en prestijli ödülllerinden olan 93. Akademi Ödülleri sahiplerini buldu.

ABD'nin Los Angeles kentindeki Dolby Tiyatrosu'nda düzenlenen törenle bu yıl 93'üncüsü verilen Akademi Ödüllerinde en iyi film ödülünü "Nomadland" kazandı.

Asya kökenli Chloé Zhao'nun yönetmenliğini yaptığı film 60'lı yaşlarında bir kadının ekonomik krizden sonra Nevada'daki bütün malvarlığını kaybedip bir karavan olarak ABD'nin batı eyaletlerini dolaşmasını konu alıyor.

En iyi film dalında "Mank," "Promising Young Woman," "Nomadland," "Judas and the Black Messiah," "Sound of Metal," "Minari," "The Father" ve "The Trial of the Chicago 7" filmleri aday gösterilmişti.

Amerikalı senarist Herman J. Mankiewicz'i konu alan Mank, en iyi film, en iyi erkek oyuncu ve en iyi yönetmenin de aralarında bulunduğu 10 dalda, en fazla kategoride aday gösterilen yapıt olmuştu.

Bunun yanı sıra en iyi yönetmen ödülüne ise "Nomadland" filminin yönetmeni Asya kökenli Chloé Zhao aldı.Chloé, 93 yıllık Oscar Ödülleri geleneğinde en iyi yönetmen ödülünü alan ikinci kadın oldu.

Ödülünü kabul ederken yaptığı konuşmada, Chloé, "Bu ödülü, ne kadar zor olursa olsun içlerindeki iyiliğe ve birbirlerinin içindeki iyiliğe tutunmak için cesaret ve inanca sahip olanlar için alıyorum." dedi.

Bu yıl Oscar'da Chloé'nin yanı sıra "Promising Young Woman" filminin yönetmeni Emerald Fennell da aynı kategoride gösterilen ikinci kadın yönetmen olmuştu.Daha önce 2010'da Hurt Locker filminin yönetmeni Amerikalı Kathryn Bigelow almıştı.

Anthony Hopkins, "Father" filmindeki rolüyle "En İyi Erkek Oyuncu" ödülünü kazandıÖte yandan "Nomadland" filmi ile "En İyi Kadın Oyuncu" ödülünü Frances McDormand kazanırken, "Father" filminin başrol oyuncusu Anthony Hopkins ise "En İyi Erkek Oyuncu" ödülünün sahibi oldu.

"En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu" ödülünü "Minari" filmindeki rolüyle Yuh-Jung Youn kazanırken, "En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu" ödülünü "Judas and the Black Messiah" filmindeki rolüyle Daniel Kaluuya elde etti.

Oscar'da diğer ödüllere layık görülenler ise şöyle:

En İyi Uluslararası Film: "Another Round" (Danimarka)

En İyi Belgesel: "My Octopus Teacher"

En İyi Animasyon Filmi: "Soul"

En İyi Kısa Animasyon: "If Anything Happens I Love You"

En İyi Kısa Belgesel: "Colette"

En İyi Film Müziği: "Soul"

En İyi Özgün Şarkı: "Fight For You" (H.E.R, Tiara Thomas, D'Mile)

En İyi Özgün Senaryo: "Promising Young Woman"

En İyi Uyarlama Senaryo: "Father" (Florian Zeller, Christopher Hampton)

En İyi Görsel Efekt: "Tenet"

En İyi Sinematografi: "Mank"

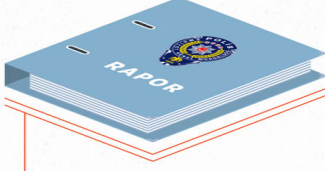
En İyi Makyaj ve Saç Tasarımı: Ma Rainey's Black Bottom

En İyi Kostüm Tasarımı: Ma Rainey's Black Bottom

En İyi Yapım Tasarımı: "Mank"

En İyi Film Montajı: "The Sound of Metal"

Emniyet Genel Müdürlüğü, teslim olan teröristlerin profilini çıkardı

Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığı, 2016-2020 yıllarında teslim olan 939 teröristin ifadelerinden yola çıkarak "2016-2020 PKK/KCK Terör Örgütü Teslim Olan Şahısların Genel Analizi" raporunu hazırladı

939 TERÖRİSTİN

Raporda, 2016-2020 yıllarında teslim olan, örgüte katılım yaşları 11-58 arasında değişen 713'ü erkek, 226'sı kadın olmak üzere 939 teröristin, örgütte kalma süresi, **örgüte katılım ve teslim sebepleri gibi değişkenler incelendi**

PKK'YA KATILIM YAŞLARI

Kategori	Kişi
18'den küçük yaşta	388
18-25 arası yaşta	441
26 ve üzeri yaşta	60
Tespit edilemedi	50

EĞİTİM SEVİYELERİ

Üniversite mezunu	10
Lise mezunu	116
Ortaokul mezunu	416
İlkokul mezunu	248
Okur-yazar	78
Okuma-yazma bilmiyor	31
Tespit edilemedi	40

ÖRGÜTTEKİ FAALİYET SÜRELERİ

3-5 yıl (Üniversite mezunları hariç)	324
En fazla 3 yıl (Üniversite mezunları)	7
0-1 yıl	61
1-2 yıl	132
2-3 yıl	159
3-5 yıl	332
5 yıldan daha fazla kırsalda kalanlar	176
Tespit edilemedi	79

KATILIM SEBEPLERİ

Propaganda	196
Aile problemleri	194
Kaçırılma	132
Arkadaş etkisi	121
DEAŞ'a tepki nedeniyle	102
Örgüte yönelik ilgi	92
Maddi kaygılar	33
Tehdit-şantaj	16
Psikolojik sorunlar	12
Cezavine girmemek	7
Tespit edilemedi	34

TESLİM OLMA SEBEPLERİ

Pişmanlık	270
Zor şartlar	178
Örgüt içi baskı	151
Kaçırılmış olmak	99
Aile özlemi	73
Sağlık sorunları	39
DEAŞ'a karşı tepkisizlik	31
Duygusal ilişki	27
İnanca saygısızlık	11
Tespit edilemedi	60

İnsan Hakları Eylem Planı'nın uygulama takvimi belli oldu

1 YIL İÇİNDE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ ÖNGÖRÜLEN FAALİYETLER

- İşkence iddiasına dair disiplin suçlarında zaman aşımı kaldırılacak
- Bireysel başvuru sisteminin etkinliği arttırılacak
- Siyasi partiler ve seçim mevzuatı gözden geçirilecek
- Mahkeme temelli aile arabuluculuğu müessesesi oluşturulacak
- Adli kontrol tedbirleri yönünden tazminat imkanı sağlanacak
- Denetimli serbestlikle cezanın infazında nispi uygulama getirilecek
- Özel infaz usullerinin kapsamı genişletilecek
- Gayrimenkul satış sözleşmeleri noterliklerde yapılabilecek
- İstinaf ve temyiz süreleri kararın tebliğinden sonra başlayacak
- Özel hukuk tüzel kişileri bilirkişilik yapabilecek
- Gençlere yönelik evlilik yardımının kapsamı genişletilecek

- Noterlerin çalışma gün ve saatleri yeniden belirlenecek
- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun BM akreditasyonu alması sağlanacak
- Ceza İnfaz Kurumları İnsan Hakları İzleme Komisyonu kurulacak
- Türkiye Adalet Akademisi yeniden yapılandırılacak
- Kamu İhale Mevzuatı gözden geçirilecek
- Kanun yollarına başvuru süreleri yeknesak hale getirilecek
- Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların kapsamı genişletilecek
- Kabahatler Kanununda öngörülen başvuru ve itiraz yollarının etkinliği arttırılacak
- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Avrupa Birliği standartları ile uyumlu hale getirilecek
- Kamu idarelerinin taraf olduğu aynı nitelikteki uyuşmazlıklarda pilot dava usulü getirilecek
- Gayrimüslim cemaat vakıflarına ilişkin Vakıflar Yönetmeliğinde düzenleme yapılacaktır
- Elektronik tebligat uygulaması yaygınlaştırılacak
- Havalimanlarında 7 gün 24 saat adliye uygulaması yaygınlaştırılacak
- İcra dairelerinde kağıtsız ofis ortamına geçilecek
- İnsan Hakları Araştırma Bursu sağlanacak

2 YIL İÇİNDE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ HEDEFLENEN BAZI FAALİYETLER

- Ticari sırna ilişkin düzenleme hayata geçirilecek
- Yatırım ombudsmanlığı getirilecek
- Toplanma hürriyetine ilişkin mevzuat gözden geçirilecek
- Yargı, icra ve noter harç ve masrafları sadeleştirilecek
- Mahkeme uzmanı istihdamına yönelik çalışmalar yapılacaktır
- Hukuk fakültelerinde öğrenim süresi 5 yıla çıkartılacaktır

SÜREKLİ NİTELİKTEKİ BAZI FAALİYETLER

- Hukuk fakültesi mezunlarının adli kollukta istihdamı sağlanacaktır
- Kamu görevlileri hakkında rücu ve disiplin işlemlerinin etkili yürütülmesi sağlanacaktır
- Çevrim içi çocuk istismarı fiilleri ile etkili mücadele edilmesi sağlanacaktır
- Mülki idare amirleri ve kamu yöneticilerine insan hakları eğitimi verilecek
- Kamuda kadın istihdamı arttırılacaktır
- İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde insan hakları dersleri yaygınlaştırılacaktır
- Abonelik sözleşmelerine ilişkin güvence bedeli hakkında yeni düzenleme getirilecek

Kitap Tavsiyesi

Devrim zamanı Rusya... Karakışı aratmayacak kadar soğuk, kasvetli bir eylül günü, tıp fakültesinden yeni mezun olmuş bir doktor, şehirde çoktan unutulmuş geleneklerin ve boş inançların hüküm sürdüğü uzak bir kasabaya gelir. Devrim, büyük şehirlerin merkezlerinde hayatı ve zihniyetleri altüst ederken; bu genç doktor ülkenin ücra bir bölgesinde kadercilikle ve batıl inançlarla zorlu bir mücadeleye girer. Zor bir doğum, hassas bir cerrahi müdahale, uzaktaki bir hastaya ulaşabilmek için şiddetli bir kar fırtınasına rağmen göze alınan bir yolculuk, ağrılarını dindirmeye çalışırken morfinman olan bir meslektaş... Genç Bir Doktor'un Anıları, doktorun gündelik hayatında karşılaştığı bütün zorlu sınavlar, Bulgakov'un elinde olağanüstü güçlü bir anlatımla, dram sınırlarında gezinen bir dokunaklılıkta öykülere dönüşür.